

Claviaturi

Tribună^{supliment}

CENACLUL LITERAR DIN HUEDIN

NR. 19 (2011)

Huedinul interbelic

Efulgurații

A venit iar Octombrie

întru amintirea lui Geo Bogza

A venit iar Octombrie (e sfârșit de eon).
Cu el s-a întors iar în munți Orion.

Celesta corabie străbate iar cerul
Lumii acesteia sporindu-i misterul.

Cu el duce-se și sufletul meu
De misterul tuturor lumilor greu...

Sînt mări undeva pe cari nimeni le știe
La capăt de gînd, de nesomn, de vecie...

Pluti-voi pe-ntinsele lor ape-afunde
Evi la rînd, ere și-am s-ajung, Doamne, unde?

Teofil Răchițeanu

Accente

Dinu Bălan

Este foarte greu să mai adaugi un gram de conținut într-un secol în care discursivitatea s-a vidat din interior. România secolului XXI, la nivelul discursurilor, este un adevărat paradis pe care numai oameni rău intenționați, naivi sau exagerat idealiști îl mai pot submina.

Tehnologia, pe care o ador cu toate gadgeturile ei, a alungat umanismul din lume. Discursul filologic, umanist, teologic (nu ca ritual bisericesc!) sunt infime, precum colțul de iarbă într-un banc de gheață arctic. Nu mai este la modă să mai vorbim despre o carte, despre un manuscris prăfuit, dacă nu este pe suport Ipod, dacă nu este expertizat judiciar, dacă nu este afumat cu arome criminalistice (vezi *Numele trandafirului* al lui Umberto Eco) sau dacă nu este cumva împotriva unor canoane sau simboluri bătătorite, precum Statuia Libertății, cea dintâi bornă a democrației contemporane. Filmul și internetul reduce suportul umanist, conferindu-i aura de computer care îl scoate, astfel, din inerția lui de sepia.

Politica în înțeles etimologic a devenit o cumplită naivitate. *Treburile cetății* au pro(re)gresat în interesele monopoliste și globaliste, sub pecetea ei francmasonică (în înțeles nobil) sau interlopă (în înțeles cinic infracțional). Sofismul de extracție birocratică este cel care videază discursul cetății care, în înțeles antic, ar culege perla sofică îndelung râvnită. Justiția este visul popular din ce în ce mai greu de îndeplinit în retortele complicate ale drep-tului extrem de specializat.

Mai concret, politica românească, din păcate, se degradează pe bucle dantești pastelate de grimase caragialene. O ipotetică substanță umană presupune ridicarea noastră la o dimensiune apolitică fie prin neutralitate – păguboasă opțiune! – fie printr-o tehnocrație infailibilă (un mit contemporan!). Cultura presupune explorarea altor subiecte și topici de discuție decât despre politica sau socialul strict, deși încrâncenarea discursului cultural denotă fie neputință, fie dezgust, fie pretinsă indiferență față de mersul societății.

Ca un portret, ce înseamnă politicianul? Îl observăm că se agită vivace, îl vedem colorat pestriț prin obstinate reciclări. Își consumă foarte

multă energie (doar o câțime benefică de s-ar îndrepta spre cei năpăstuiți!) și, din păcate, din partea lui, se defalcă o abordare egoistă și trunchiată care nu duce la împlinirea comunității în general. Patima devine partinică (închegată dintr-o hrăpăreață clientelă instituțională), axată pe deviza: *Cine nu e cu noi, e împotriva noastră*. Din păcate, politica noastră funcționează rudimentar. Iar deschiderea prin dialog între partide sau simpatizanți sunt pur formale, pentru că acele racile, metehne și umori rămân sedimentate în sufletul omului durabil. De câte ori nu am observat că la nivelul discursivității toate sunt ok, dar în miezul pur faptic și sufletesc al evenimentelor, e o murdărie pe care orice serviciu de salubritate moral-spirituală nu o mai poate îndepărta în sute de ani!

Fără îndoială, sunt la un nivel de disperare cumplită în fața jegului ce s-a ridicat multiplicat în politica și în viața noastră socială. Scanând harta media, scrutând fețele oamenilor, observ un lucru simplu: se trăiește din ce în ce mai urât. Fluxul de inteligență, de la care se aștepta reforma structurală a societății noastre, a migrat spre Occident. Într-un posibil exercițiu de optimism, mă mai întreb dacă nu au mai rămas niște sămburi rătăciți în gena noastră mioritică?

Dar pentru că suntem în strălucita eră a discursivității a-morale, orice opțiune (morală) este ineficace. Pe creștetele țării adastă interogația prăbușită într-un regres sufletesc, în lipsa carburantului atât de necesar al raționamentelor și principiilor.

Salvarea poate veni de la generațiile tinere – sper să nu alunec prea mult într-un inevitabil clișeu! În educarea mentalităților, am pierdut accente, ritmuri. Erau cândva în școli *activitățile extrașcolare*, îndrăgite de elevi, care penetrau empatic personalitatea elevului în aria ei intimă de libertate și opțiune. Dacă sunt cât de cât cărcotaș, era vorba atunci de un mic-mare neajuns: aceste activități nu erau evaluate nici cât negru sub unghie. Dar subzista fluxul de entuziasm și de emulație juvenilă.

Și ne-am întors la orele de curs, esența esențelor, cuantificate în note bune sau rele. Ne-am întors la cretă și tablă. Acolo trudes profesorii

obișnuiți, răsplățiți din ce în ce mai puțin. Dragii elevi, înțelegeți că ei fac orele de curs din pură pedagogie și dragoste, deși experimentări didactice venite aiurea de sus îi epuizează de resurse, energie și vlagă (v. *testele inițiale* îngropate sub un imens balast birocratic). Însă profesorii știu că modul unic în care își fac lecția sau prestața, fluxul lor de personalitate și vioiciune, epurat în pregătiri minuțioase ale lecției, nu în tone de maculatură de birou bune numai de arhivări și statistici, fac diferența. Știu că sunt mulți profesori care își fac treaba – *neștiuți se pierd în taină ca și spuma nezărită* – fără a li se aduce un gram de mulțumire sau măcar minimul respect pentru ceea ce ei reprezintă ca valoare didactică și umană. Că despre o remunerație decentă ne-am cam săturat! Dar li se pun pe taler reforme-reforme, forme fără fond, deși esența educației o reprezintă contactul viu și inefabil cu elevii. Aici este chihlimbarul. Dar educatorii continuă să rămână pure instrumente, niște pionii pe o tablă de șah răsturnată într-o cunoscută ierarhie socială postdecembristă, fără nicio putere de decizie sau fără nicio reală influență spre forurile ministeriale, în eventualitatea unei consultări (desori, pur formale!). Ca dascăli, am ajuns să avem alergie la orice brumă de schimbare, pentru că noutățile venite de sus devin alambicări inutile, consumatoare de energie și timp, fără efecte vizibile în actul de predare a unor adevărate conținuturi formatoare de esențe umane.

Înțelegeți, așadar, că este din ce în ce mai greu. Și parcă, în mod vădit, comunicarea sinceră se deteriorează pe zi ce trece. Prietenia, dragostea și prețuirea sunt valori distincte care te revigorează într-o lume dezorganizată, instalată durabil într-o puternică criză.

Îmi propun prin voi să recâștigăm normalul și puterea de a zâmbi. Ne-au invadat urâtul, disperarea și lipsa de speranță. Dar vârsta voastră tânără este cea mai generoasă și, vă rog, zâmbiți frumos. Voi veți schimba fața lumii.

De la cititor către autor

20 februarie 1975

Dragă Teofile,

Eram gata gata să uit de tine pentru că scrisoarea ta s-a îngropat sub un morman de cărți proaspăt cumpărate. Chiar dacă îți răspund cu oarecare întârziere, sper să se mai păstreze în tonul acestor rânduri ceva din bucuria pe care am simțit-o la primirea acelor puține vești de la tine. Bucuros am fost și sînt, deci să-mi amintesc dintr-odată ce om minunat ești tu și cât de depărtate, cât de profunde și de frumoase sînt locurile unde trăiești tu acum. Nu-ți spun cât de fericit aș fi fost să fi putut veni pînă la tine în această iarnă, probabil că numai astfel aș fi văzut și eu, pentru un scurt răstimp, o iarnă adevărată. Tu știi cât de mult mi-a plăcut mie acolo, în Apusenii tăi, și doar nu sînt nici eu om de la cîmpie. E trist să aflu că ai fost bolnav, dar bine că te-ai pus pe picioare acum. Poate în astă primăvară să descinzi și tu spre București, unde drept să-ți spun, nu ai ce să vezi, afară doar dacă mai nutrești un cât de mic respect pentru persoana scriitorului în viață (ca noțiune), căci asemenea persoane se află pe aici în cantități apreciabile.

Apoi Nego¹ a fost foarte bolnav pe tot parcursul jumătății a doua din anul trecut. Probabil că ai aflat, i-a murit între timp și mama, a stat la Cluj mai bine de o lună, și-a vîndut cărțile și, probabil, casa. Acum e în București, se simte mai bine, are un moral bun. I-am vorbit despre scrisoarea ta, te-am evocat împreună „minunat băiat” – dixit Nego.

Teo dragă, îți pun tot acum și cartea². Mie îmi place mai mult decît prima, dar părerile sînt cam împărțite. În orice caz e mai bună decît la cea care lucrez, cea de versuri, pe care trebuie să o predau cât mai grabnic la Ed. Eminescu încă în această primăvară. Am mult de lucru, trebuie să mai predau o ediție Anton Pann (cred că ediția de anul trecut Ion Barbu mi-o cunoști), apoi m-am angajat și să scriu o carte despre Bacovia. Cam multe ambiții, după cum vezi, dar poate iese ceva, măcar rușinându-mă de contracte și de perpetua depășire a termenelor de predare. Ce să-ți mai spun. E vorba să plec pentru o lună de zile în SUA încă în acest martie. Om trăi și om vedea! Mai amintește-ți din cînd în cînd de mine și mai pune la poștă cîteva rînduri...

Salutare!
Dinu Flămînd

¹ Ion Negoieșcu

² *Poezii*, București 1974, a doua carte de poeme, în ordinea apariției, a lui Dinu Flămînd

S.C. „Zalmoxis”
Str. Piața Unirii, nr. 1
Cluj-Napoca, 24.1.1995

Stimate domn Teofil,

Am primit cu mare emoție cărțile pe care mi le-ați expedit deopotrivă cu fragmentele din „Tărâmul de rouă” alăturate unei scrisori care manifestă nu doar generozitate față de o grupare tânără, ci și revelația că modestia poetului ține de înțelepciunea însingurării. Pe undeva, admir și invidiez această solitudine creatoare – această șansă

pe care o aveți. De ne-ați fi sfetnic pentru vremuri și călăuză de lumină!

Am respirat aerul literei poematicii dumneavoastră. Aroma ei eminesciană mîngâie sufletul, substanța ei filosofică se încearcă în țăriile românești.

Noi am zis ZALMOXIS preluând grafia lui Platon, inspirându-ne apoi din conceptul formulat de Mircea Eliade („De la Zalmoxis la Gingis-Han”), dar pentru că prin Eminescu și prin spiritualitatea populară i s-a spus Zamolxe, fiind vorba despre același principiu – acest fapt retroversiv nu ne incomodează, dimpotrivă: ne fascinează forța pe care o are în vremuri pentru vremuri, rezistența lui organică în fața ruginei temporale.

Domnul Mihadaș ne este sfetnic distins. V-am putea zări ca pe un preot dac?

Odată, fiind vorba despre o posibilă revistă a noastră, discutând cu domnul Mihadaș asupra structurii, concepției dar și asupra titlului, întrebându-l ce nume să poarte revista – ne-a răspuns: „Zalmoxis! Adică nu! Ci Zalmoxis – revistă haiducească!” Încă nu am editat-o. Sperăm, avem nădejde. Dar editura noastră a editat până acum 15 titluri. Vă trimit „Aforismele lui Brîncuși” culese – adunate de un alt prieten mare al nostru: Constantin Zărnescu.

Dorim și vom face eforturi să vă edităm „Tărâmul de rouă” – am rămas chiar dezamăgiți să-l încredințați altei edituri! Nu ne-am supăra pe dumneavoastră – pentru că pe un om cu sufletul din „Munții Apusului” pe un poet și pe un Zalmoxist nu ai cum să te superi. Am rămâne, însă, dezamăgiți de noi înșine!

Cu credința că ne vom întâlni cât de curînd, fie la noi, fie la Răchițele – unde poate vom ajunge, vă las cu bine, amintindu-vă că numărul meu de telefon de acasă e 064/147777 și că mă puteți suna după ora 20.

Vom încheia oare o corespondență? Să dea Dumnezeu!

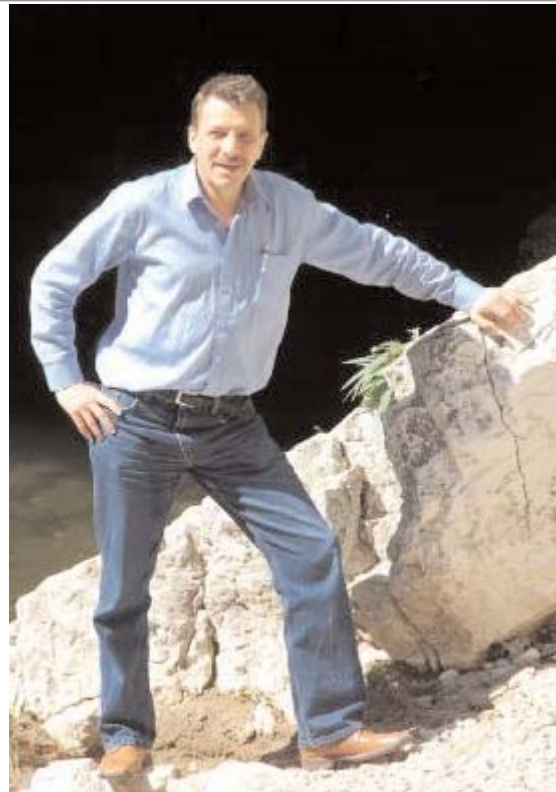
Horia Munteș

S.C. „Zalmoxis”
Str. Piața Unirii, nr. 1
3400, Cluj-Napoca, 3 februarie 1995

Distins poet și Onorat Domn Teofil Răchițeanu,

M-ați onorat de patru ori: o dată, cu scrisorile pe care le-ați trimis; a doua oară, prin cele patru volume de versuri pe care vi le-ați smuls de la inimă și mi le-ați dedicat; apoi încredințându-vă manuscrisul „Tărâmul de rouă” editurii noastre; și-a patra oară, cu nădejdea pe care o risipiți blajin în urnirea unui proiect haiducesc.

Dar, dicolo de asta, m-ați copleșit cu splendoarea poemelor dumneavoastră – cu lumina tristă a lor, cum numai în vechile cântece. În ce loc locuiți, departe de lumea aceasta bezmetică? Ori poate că sunteți din abur? Am senzația că trăiesc o proză de Mircea Eliade, că ceva misterios – UN MARE MISTER – ne lega de multă vreme (NEȘTIUT), „Noptile-nzuate”. Când întâlnești un mare poet în cumpăna lumilor, fără să-i vezi fața, scriindu-ți scrisori și expediindu-ți cărțile lui cu autograf, literele parcă învie și se fac timp nevăzut de înțelept care, cât de bine te cunoaște. De parcă ar fi o pregătire. Acum, știu

Horia Munteș

că ne e dat să ne întâlnim în topirea zăpezilor. Dumneavoastră puțin mai în vîrstă, eu – la 30 de ani.

Și, Doamne, poate că din mărturisirile vieților, cum alcătuiesc firele de lumină, uneori, în tăietura umedă a cerului, curcubeul, voi avea cuvintele la fel de subțiri ca fluierele picioarelor și vă voi urma ACOLO – ÎN TĂRÂMUL DE ROUĂ. În fântânile topirilor Iancului, „Să îi spele genele/ Să îl gerui-geruie/ Să îl lerui-leruie/ Să se curme umbletu/ Să se-aline sufletu...” – „De adarmă/ Frunza-n vale...”

Hei! Creste ale Carpaților, voi matcă a poeziei!

Nu e somn, nu e vis, ci rînduirea Anei-Dochianei, între brazi, unde fruntea-și lasă amiaza. De-ar fi să facem, domnule Teofil, împreună cu iubitul nostru Teohar revista haiducească Zalmoxis.

Ne chinuim să luăm o tipografie... mai, mai... Până-ntr-o lună, de-o vrea bunul Dumnezeu să cearnă peste gruparea noastră nădejde și sănătate...

Voi avea însă suficientă forță să-mi stăpînesc emoția atunci când vom șede, în urbea noastră, cu dumneavoastră și cu domnul Mihadaș să dăm peste cap o oală cu vin din Dacia și să povestim din fuiorul vremii ca-n Eminescu?

Am avut, domnule Răchițeanu, câteva mari bucurii, în viața asta, câteva mari întâlniri. Dumneavoastră sunteți una dintre aceste bucurii – încât minunile lui Isus n-au fost nici somn și nici vis.

„Nu m-ai fi căutat de nu m-ai fi găsit!”

Al dumneavoastră,
Horia Munteș

Interviu

„Dimensiunea duhovnicească a fiecăruia o socotește Dumnezeu”

de vorbă cu Părintele Protopop Ciprian-Călin Taloș

Dinu Bălan: - În loc de un curriculum vitae, vă adresez câteva întrebări aparent banale! Este grea misiunea de a fi protopop? Cum descrieți o zi a Sfinției Voastre? Tinerețea este un atu pentru deschidere și inovație instituțională, un suflu nou pentru revigorare spirituală? Descrieți-vă în câteva cuvinte, ca o mică introducere, pârgurile sau atuurile ce vă sunt la îndemână - pregătirea profesională și duhovnicească.

Păr. Ciprian-Călin Taloș: - Misiunea noastră principală este de a fi preoți. Protopopul este o funcție administrativă în Biserica Ortodoxă Română și o primim ca ascultare din partea ierarhului. Am primit-o și eu la 1 octombrie 2010 din partea vrednicului de pomenire Înaltpreasfințitul Bartolomeu Anania. Nu este o funcție ușoară, ci una care implică multe îndatoriri, griji și multă responsabilitate. Ascultarea în postul de protopop de Huedin vizează administrarea a 58 de parohii și trei mănăstiri, care sunt răspândite pe o arie geografică destul de însemnată, respective a treia parte din județul Cluj. Nu numai ca întindere teritorială, dar și ca misiune implică multe această calitate de protopop. În toate noi avem ca sprijin cuvântul mântuitorului Iisus Christos: „Îndrăzniți, că eu am biruit lumea!” sau cuvântul de trimitere pe care l-a adresat Domnul Iisus Christos sfinților apostoli: “Luați duh sfânt, precum m-a trimis pe mine Tatăl așa vă trimit și eu pe voi”.

Privitor la a doua întrebare, la noi zilele se împart în două: zile de rând și zilele de duminică. O zi de rând sau de peste săptămână începe la ora șapte, de multe ori, cu Sfânta Liturghie, pentru că în primul rând, îndatorirea noastră este slujirea Sfântului Altar, după care urmăm programul de birou sau cel administrativ pe teren. Spun *pe teren*, pentru că protopopul are îndatorirea de a cerceta fiecare parohie o dată pe an. Cred că este important acest aspect, fiindcă una este realitatea văzută din spatele biroului și alta este în momentul în care te duci la bisericile din subordine și stai de vorbă cu preotul paroh, cu familia lui, cu unii consilieri parohiali sau cu oamenii din acele comunități. Cunoști bucuriile, necazurile, greutățile oamenilor și iei contact cu toate aspectele activității misionar-pastorale din teritoriu.

Ziua de Duminică sau de sărbătoare, este pentru noi o zi de muncă spirituală, săvârșind slujbele rânduite: Utrenia, Sfânta Liturghie și Vecernia. De multe ori în aceste zile participăm la diferite evenimente alături de ierarhii noștri: sfințiri de biserică, liturghii arhieresti sau instalări de preoți.

Referitor la ultima parte din întrebare, niciodată nu putem vorbi de aturi duhovnicești. Dimensiunea duhovnicească a fiecăruia o socotește Dumnezeu. Niciodată nu este destulă înaintare pe scara virtuților...important este să avem conștiința că ne străduim să împlinim cele duhovnicești.

Ca pregătire profesională teologică, mulțumesc lui Dumnezeu pentru toate!

Seminarul Teologic Cluj Napoca, Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” Sibiu, Master, Doctoratul la Specialitatea Vechiul Testament și Limba Ebraică.

Mă întrebați dacă tinerețea reprezintă un atu. Nu numai tinerețea mea... Trebuie să vă spun că Protopiatul Huedin este protopopiatul cu cei mai tineri preoți. Între cele nouă protopopiate ale Arhiepiscopiei Clujului avem media de vârstă cea mai scăzută (44 de ani). Colaborez foarte bine și cu cei tineri și cu cei în vârstă, combinându-se elanul tinereții cu experiența vârstei. Nu putem vorbi de inovație instituțională în structură, ci în mijloacele de exprimare și propovăduire, pentru a ajunge la inimile credincioșilor. Avem, spre exemplu două site-uri ale instituției noastre: unul al protopopiatului pe care l-am lansat pe 14 iunie a.c. în prezența Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, la conferința preotească de la Huedin. Tot atunci am mai lansat un blog numit *Centrul parohial pentru copii și tineri Huedin*. Aici cred că partea de tinerețe și-a spus cuvântul, pentru că îmi este drag să lucrez cu tinerii - cea mai bună investiție a noastră pentru ca în viitor să avem credincioși mai buni, iar în societate ei să fie cu frică de Dumnezeu și să știe să aprecieze valorile pe care Biserica noastră le pune în lumină.

- Știu că nu este încă vremea bilanșurilor. Ce evenimente importante au avut loc în Protopopiatul Ortodox Huedin în ultimul an și ce gânduri imediate aveți pe agenda instituției?

- Lunar avem evenimente importante. Am avut marea schimbare a Arhiepiscopului și Mitropolitului Clujului, respectiv, ne-am despărțit cu sufletul îndurerat și cu mare greutate de personalitatea Mitropolitului Bartolomeu, care a însemnat mult pentru ortodoxia și cultura românească. Dar așa este viața. Apoi, l-am primit cu bucurie pe cel ales în această funcție de Mitropolit, Înaltpreasfințitul Andrei Andreicuț. Această schimbare a influențat și protopopiatul nostru, la fel cum influențează întreaga Arhiepiscopie, și anume prin dinamizarea duhovnicească și administrativă.

Ca evenimente importante, pot fi menționate trei concerte (colinde) caritabile pe care le-am organizat în Sala festivă *Trei Ierarhi* a protopopiatului nostru. Alt eveniment important a fost punerea pietrei de temelie pentru o nouă biserică în parohia Bociu. La scurt timp, am slujit pe această piatră de temelie, nădăjduind ca anul viitor acea biserică să fie finalizată. Am avut re-sfințiri de biserică în Parohia Someșul Rece și Răchițele.

În luna martie s-a înființat în cadrul Sediului nostru protopopesc un grup vocal folcloric intitulat „Junii Vlădeși” în care activează un număr de cincisprezece copii, iubitori de muzică populară, sub îndrumarea d-lui Instructor Florin Ciorte.

Un eveniment marcant al vieții cultural-spirituale a fost ziua de 25 septembrie, când Înaltpreasfințitul Mitropolit Andrei a fost prezent la

biserica *Sfânta Treime - Parohia Huedin II*, unde sunt paroh. Am slujit Sfânta Liturghie, apoi în procesiune ne-am deplasat spre biserică numită „Catedrala Moșilor”, ctitoria părintelui protopop Aurel Munteanu pe care l-am comemorat și prin această procesiune, cu un număr impresionant de credincioși și cu copii îmbrăcați în port popular. La mormântul părintelui Aurel s-a săvârșit o slujbă de pomenire pentru sfinția sa, care s-a jertfit pe altarul Transilvaniei.

- O întâlnire duhovnicească avută în trecut care v-a marcat decisiv în formarea Sfinției Voastre ca preot?

- Au fost multe. Aș vrea să mă refer la o „întâlnire colectivă” și aici mă refer la profesorii din Seminarul Teologic și de la Facultatea de Teologie cărora le mulțumesc pentru tot ceea ce au sădit în sufletele noastre...

Aș menționa figura părintelui Teofil Părăianu, marele nostru duhovnic, care mi-a fost la suflet din prima zi în care l-am ascultat. Am avut două întâlniri față către față cu dânsul: la protopiatul nostru și una la mănăstirea de la Ciucea. L-am apreciat pentru cuvântul și pentru propovăduirea sa, îi citesc cu pioșenie cărțile. Cred că cuvântul cu putere multă al părintelui Teofil mi-a marcat activitatea mea preotească și oratorică.

Trebuie să-l amintesc și pe coordonatorul meu științific de doctorat - nu neapărat pentru această calitate, ci pentru că mi-a fost ca un părinte, atât mie cât și familiei mele - Părintele Profesor Universitar Dr. Dumitru Abrudan, fost Decan al Facultăților de Teologie din Sibiu și Oradea.

- Vă rog detaliați activitatea dumneavoastră muzicală. Cum a început?

- Ea a început în Seminar, în anul IV și V am condus ca dirijor grupul muzical *Vlahia* format din zece seminariști cu care în iarna anului 1995 am concertat în câteva localități din Austria. Apoi în Facultatea de Teologie din Sibiu am

format din nou un grup muzical - *Anastasis*, cu care am avut foarte multe concerte de muzică coral-bisericească, prelucrări folclorice, colinde, în țară și străinătate. În Huedin am format un grup de preoți cu care am avut câteva concerte și un grup coral de băieți la Liceul Teoretic „Octavian Goga”.

Muzica reprezintă și o preocupare de familie, împreună cu soția mea, cât și cu fetița, Maria, compunem, orchestrăm, înregistrăm sau concertăm muzică bisericească. Maria, la cei opt ani ai ei studiază pianul la Școala de Muzică „Augustin Bena” Cluj și cântă muzică ușoară.

- *Credeți că misiunile sociale (asistența socială) ar trebui să fie deșarjate de pe umerii statului, din ce în ce mai ineficient, pe cei ai Bisericii? Câteva argumente pro misiune socială cu exemple din Protopopiatul Ortodox Huedin și Arhiepiscopia Vadului, Crișului și Feleacului?*

- Biserica are și această latură a slujirii sociale. Este până la urmă slujirea tainei fratelui aflat în suferință. Preoții din fiecare parohie au în grijă cazurile sociale și încearcă să le aline o parte din suferințe. Faptul că Statul este eficient sau nu, nu suntem noi în măsură să judecăm. Există la nivel de Patriarhie și Guvern un protocol de colaborare pe acest aspect de slujire caritabilă. Beneficiem din partea Statului de sprijin pentru proiectele sociale, iar în caz particular Arhiepiscopia Clujului are multe proiecte sociale atât finalizate, cât și în derulare, pentru copii, oameni în vârstă (a se vedea site-ul Arhiepiscopiei). La nivelul Protopopiatului avem o cantină socială pentru oamenii nevoiași. Toți care au intrat aici și au cerut o masă nu au ieșit nesăturați. Societatea nu are încă o educație ca în Occident pentru a se întrajutora. Preotul nu poate face singur asistență socială, ci numai cu ajutorul credincioșilor. Preotul coordonează atât munca administrativă, cât și religioasă, care cuprinde și acest aspect caritabil.

- *Părinte protopop, nu credeți că una din explicațiile pentru care lumea s-a îndepărtat de biserică sau viața duhovnicească s-a vidat de conținut, ea reducându-se la un ritual formal, este faptul că factorii decizionali ortodocși nu au comunicat mai mult cu viața laică și nu și-au modernizat demersul (discursul)?*

- Ce vă face să credeți că lumea s-a îndepărtat de Biserică?

- *Mă refer la viața socială, caracterizată de metehne și rele morale de tot felul, de lipsa banilor și de nonvalori, precum și de un mimetism ritualic vidat de conținut, caracteristic modernismului. O spune și Mircea Eliade că în modernism viața religioasă arată altfel decât pe vremea apostolilor și că sacrul s-a camuflat în profan.*

- Nu putem să generalizăm. Sunt mulți oameni cu adevărat credincioși. Nici nu se poate spune că ritualul ortodox mimează, ne-ar trebui mult timp ca să vorbim despre **simbol și realitate** aducătoare de prezență divină în cultul ortodox.

Eu consider că este responsabilitatea fiecăruia (atât a preoților cât și a credincioșilor) în raport cu Dumnezeu, suportând fiecare consecințele unui posibil fariseism. Măsura credinței o cunoaște numai Dumnezeu. Cert este că sunt oameni care vin din credință la biserică, vin să ceară ajutorul Celui de Sus, vin pentru că la bi-

serică este locul de închinare prin excelență, vin pentru cuvântul de învățătură, pentru o cântare frumoasă, pentru toată atmosfera liturgică ce este acolo. Răspunsul la această întrebare este în fiecare din noi. Cine mimează, mimează, cine crede, crede și este cu adevărat aproape de Biserică și de capul ei care este Mântuitorul Iisus Christos. Cât despre îndepărtarea de Biserică, realitatea din teren arată altfel. Bisericile sunt pline, ceea ce înseamnă că oamenii sunt dornici de lucrarea Împărăției lui Dumnezeu prezentă încă de pe pământ în fiecare dintre noi și în mod plener în Biserică. Bineînțeles că în raport cu numărul de credincioși ortodocși declarați, cei participanți la viața Bisericii sunt mult mai puțini. Dar Biserica se adresează tuturor. Nu cred că e potrivită afirmația că lumea s-a îndepărtat de Biserică. Mai ales în orașe, unde sunt cateheze și programe duhovnicești pentru tineri și nu numai, asistăm la o revigorare a vieții bisericești. Mulțimea de biserici și mănăstiri ridicate, chiar dacă nu este pe placul unora, vorbește despre o dorință a oamenilor, manifestată mai ales după 1989, de a urma calea lui Dumnezeu.

Pentru aceasta spun că această întrebare se particularizează după fiecare parohie.

- *Deși sunt declarați ortodocși români într-o proporție covârșitoare, suntem într-o teribilă criză identitară, morală, spirituală, și, aș spune, religioasă. De aceea, apreciez în luările de cuvânt ale Sfinției Voastre o anumită sinceritate și luciditate. Credeți că Biserica ar trebui să iasă în lume, pentru a propaga Cuvântul evanghelic, ca pe vremea vechilor apostolate, de data aceasta, într-o ecuație nouă cu o lume aflată în criză?*

- Una este criza spirituală, alta este criza financiară. Cred că cea financiară este o criză controlată, o criză voită de a fi pusă în mass-media, o criză care nu are legătură cu partea spirituală, deoarece Mântuitorul Iisus Christos este același și va fi același. Dacă îl ai în suflet nu poate fi vorba de criză, chiar dacă este criză financiară, în suflet poate fi mulțumire pentru Dumnezeu. Hristos în acel moment istoric, în care a venit pe pământ, să nu credeți că a găsit o situație mai bună, ba din contră poporul evreu era sub dominație romană și ce reacție au avut conaționali când le-a spus: *Iubiți pe vrăjmașii voștri!* sau *Faceți bine celor ce vă urăsc!* Mântuitorul ne spune: **Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate**

celelalte vi se vor adăuga vouă! Într-adevăr, în raport cu acest verset, suntem în criză, pentru că nu cred că noi căutăm **mai întâi** Împărăția lui Dumnezeu. Noi căutăm mai întâi împărăția lumească, o politizăm cu patimi nebănuite și uităm de Împărăția cerurilor. Aici intervin toate aceste probleme pe care le-ați enumerate: problema consumismului, a crizei identitare, a valorilor. La criza identitară aș avea o precizare. Din nou, eu cred că este creată. Prea ușor dăm la o parte valorile naționale importând branduri care nu ne aparțin sau care de multe ori sunt imorale și creatoare de falsă bucurie sufletească. Nu trebuie să fim naționaliști extremiști, ci doar să apreciem omul frumos definit de sufletul și creațiile spirituale ale acestui pământ românesc binecuvântat de Dumnezeu dar și încercat în istoria lui. Dacă privim în jurul nostru și mă refer numai la Europa, sunt modele de țări în care sentimentul național este unul puternic. Să ne gândim la Italia, Franța, Germania, Austria, Ungaria și este normal pentru matricea spirituală a unui suflet care ține la locurile, oamenii și tezaurul spiritual al pământului pe care s-a născut.

- *Ei au motive serioase să fie patrioți. Din păcate la noi nu se construiește la nivel politic, social și cultural ca în aceste țări.*

- Aici intervine rolul Bisericii, care este una națională și să lăsăm ca această Biserică să cultive sentimentul național. Dar problema este că orice referire la aspecte naționale sunt luate în derâdere, cântecele patriotice nu mai sunt cunoscute de copii, iată au fost probleme și cu existența icoanelor în școli, cu însemnele creștine, ori acest popor, care s-a născut creștin, cum să-și scoată afară valorile religioase dătătoare de nădejde, respectiv, icoanele sau crucile din școli? Scoțându-L pe Hristos din școală, riscăm să-I facem loc celui rău să intre... și atunci trebuie să-L apărăm pe Iisus Domnul. Oferindu-le învățatură religioasă copiilor noștri, ei au toate șansele să fie mai cuminți, mai respectuoși, mai morali. Societatea are posibilitatea să progreseze, pentru că învățătura creștină este o învățătură bună, dătătoare de speranță. Din păcate, Biserica este obstrucționată, în numele unei false libertăți de exprimare, în a da tinerilor ceea ce Hristos ar dori să le dea.

- *Scandalurile cu deschiderea Pravilei au fost frecvente în mass-media românească, ceea ce*

Protopopiatul Huedin

prejudiciază imaginea bisericii ortodoxe. De ce nu se ia o atitudine mai fermă împotriva acestor tendințe ne-ortodoxe?

- Aș dori să precizez pentru cititori că **pravila** în definiția dreptului bisericesc este o *colecție de canoane*, nu este nicidecum o carte de magie aflată în administrarea Bisericii, care să profețească viitorul cuiva. Toate aceste practici de folosire a așa-zisei pravile într-adevăr nu sunt în conformitate cu învățătura ortodoxă, *nici măcar cu bunul simț*. Îmi pare rău că trebuie să spun: cine folosește așa-zisa pravilă (în realitate cărți vechi scrise în chirilică, cărți normale de cult, necunoscute de cei ce doresc să li se spună trecutul sau viitorul), se ajunge la înșelătorie duhovnicească care are drept scop banul. Partea dureroasă a deschiderii pravilei este falsă învățătură creștină care ajunge în sufletele credincioșilor noștri. Caută și ei senzaționalul, caută miraculosul, rezolvarea problemei imediat și nu se are în vedere profunzimei problemei creștine a credinciosului în cauză. Bineînțeles că ar trebui să se ia atitudine mai fermă împotriva acestor practici. Orice lipsă sau neluare de atitudine nu face altceva decât să acutizeze fenomenul într-o anumită zonă ortodoxă și să propage în acea zonă o falsă religiozitate. Dezbinare nu produce, pentru că oamenii au un contact direct cu acei preoți și-și spun problemele în particular. Acea carte nu este pravilă și nu știe nimeni în afara lui Dumnezeu viitorul omului. Rolul preotului este altul - de a găsi soluția spirituală pentru problema credinciosului, dar o soluție de bun simț, o soluție care să fie în conformitate cu învățătura lui Iisus Hristos: post, rugăciune, spovedanie și, în primul rând, participarea omului la Sfânta Liturghie. De ce spun în primul rând? Pentru că omul care are probleme sau crede că i s-a întâmplat ceva ce ține de ocultismul altcuiva uită de puterea Împărtășaniei, Trupul și Sângele lui Hristos, luată numai din Sfânta Liturghie. Și atunci omul își dorește deschideri de pravilă și nu își dorește Împărtășanie. În loc să mergem la Izvor, la Mântuitorul Iisus, care face acest act de dragoste pentru omenirea aceasta, răstiginindu-se pe masa Sfântului Altar la fiecare Liturghie, oare ne vom duce la „prăvilari”? Sensul nu este bun! Întotdeauna senzaționalul aduce false roade și preotului bani. După deschiderea pravilei, oamenii sunt deznădăjduiți, or, nu aceasta este misiunea preotului. El trebuie să aducă pacea în sufletul omului și să plece mai îndreptat la casa sa. Așa se spune despre vameș că s-a dus mai îndreptat la casa sa decât farișeul, pentru că a dobândit această îndreptare printr-o rugăciune simplă ce l-a îmbogățit duhovnicește. Or, dacă te duci la un misticism bolnăvicios și la puterea magică a vreunui preot și nu ai în vedere pe Hristos, atunci te întorci cu frică, deznădejde și cu întrebarea: Oare ce mi se va întâmpla?

- *Se mai respectă sărbătorile religioase formal și în spiritul lor, în afara comunităților rurale și a celor fidel urbane, fervente în participarea la viața bisericii? Sărbătoarea înseamnă, cum e percepția rudimentară a credincioșilor, a nu munci în acea sfântă zi. Fără a se perima înțelesurile dogmei creștine, nu ar trebui definite prioritățile, ca de exemplu, a nu înjura, a nu hulii, a nu bea, a nu preacurvi în fața unui interdicții de a nu munci (o carență a spiritului românesc nedispus la sacrificiu)?*

- Duhul sărbătorii vizează atât parohia, cât și pe fiecare credincios în parte. Fiecare este respon-

sabil pentru felul în care trăiește duhul sărbătorii. Sunt sate unde sărbătoarea se trăiește destul de profund, oamenii știu ce înseamnă **sărbătoarea**, au diferite ritualuri atât spirituale, cât și materiale pentru ziua respectivă. Duhul sărbătorii depinde de mărțea zilei de sărbătoare. Fiecare sărbătoare are o anumită intensitate. Ziua ca element natural de 24 de ore este altceva în sărbătoare decât una obișnuită. Simțim că elementele naturale sau cosmice (păsărelele, soarele, stelele, copacii, iarba) parcă sunt și ele prezente la prăznuire, pentru că fac parte din creația lui Dumnezeu. Toate concură la sărbătoarea lui Dumnezeu. Or, *tot ce este în afara sărbătorii trece în dimensiunea păcatului* (minciuna, clevețirea pe bancă cu vecinul, lucrul la câmp, trecerea pragului cârciumei etc.), ieșind astfel din duhul sărbătorii. De aceea Biserica propune un program liturgic de dimineață și un program liturgic de seară (vecernia), ca omul să se simtă prins în sărbătoare, trăind duhul sărbătorii.

Vorbeați de parohiile rurale. Sunt sate unde sărbătoarea este sărbătoare. Nu-și fac de mâncare, ea este făcută cu o zi înainte, de cu seară își pregătesc hainele cele bune pentru mersul la biserică, se trezesc cu gândul cel bun, cu toată evlavia merg la biserică, se întorc acasă cu toții, stau la masă, continuând atmosfera din biserică. Vechii creștini, cum aminteai, organizau agape. Azi cu ocazia unor evenimente, la sfințiri, la venirea unui invitat special, agapele de după Liturghie se păstrează și ele. Revenind la duhul sărbătorii, este ca și în viață: fiecare cum își așterne. Pentru că sărbătoarea se trăiește, dar se și pregătește! Dacă ne gândim la cele două sărbători (Învierii lui Iisus Hristos și Crăciunul - Nașterea Domnului), mai înainte cu o săptămână intrăm în atmosfera sărbătorii. La Sărbătoarea Învierii începe Săptămâna Patimilor, pentru că patimile fără înviere nu ar avea valoare. Nu ne-ar fi fost de folos un Hristos care și-ar fi încheiat viața sa pământească pe cruce! Iisus a luminat Patimile prin Înviere! Aici este taina creștinătății și lucrarea cea mare a lui Dumnezeu pentru omenire! Ne pregătim în Săptămâna Patimilor cu slujbe speciale, trăim răstignirea Mântuitorului, ca apoi să ne bucurăm în lumina Învierii. Toate s-au umplut de lumină și cântăm: Hristos a înviat! Ne umplem de duhul sărbătorii și el exclude orice urmă de prihană. De aceea, se pune că în sărbătorile mari omul trebuie să se ferească de păcate pentru că *ziua e preasfântă!*

- *E vorba aici de o deturare a spiritului de sărbătoare. În raport cu munca, care este un lucru pozitiv la urma urmei, în înțeles fizic, munca din timpul sărbătorii ar trebui să fie una spirituală, abandonată însă în înțelesul profan de relaxare și distracție după programul de la câmp, serviciu.*

- În duhul sărbătorii, a intervenit modernismul. Avem exemple clare: toată publicitatea lui Moș Crăciun, în supermarketuri și nu numai; Pruncul născut în Betleem a fost înlocuit de Moș Crăciun, care vine cum vine. Iar la Paști, pe Hristos cel înviat avem tendința de a-L înlocui cu iepurașul; copiii așteaptă iepurașul și ouăle. Riscăm ca în această pregătire excesivă să nu mai simțim **sărbătoarea**. Ne adunăm la colindat, întindem mese mari, ne simțim bine și *Cel pe care-l colindăm nu e de față!* Oare noi cum ne-am simțit la o ziua noastră de naștere ținută de alții, în lipsa noastră?

- În mediul rural, se respectă sărbătoarea, cel puțin formal, dar în mediul urban, oamenii care

lucrează la o firmă nu mai au atmosfera sărbătorii de la sate.

- Aici nu putem face mare lucru, pentru că mediul urban este astfel organizat încât nu poți să oprești fluxul muncii în fiecare sărbătoare, dar totuși iată că se găsește înțelegere atât din partea mediului privat, cât și din partea Statului pentru ca zilele mari de sărbătoare să fie declarate zile de odihnă. Și aici este un paradox. Duminica e sărbătoare, este reactualizarea Învierii lui Iisus Hristos. Îi zicem zi de odihnă și totuși nu e odihnă pentru cei care merg la liturgie și vecernie, ei se odihnesc într-o muncă spirituală. Ei iau modelul lui Dumnezeu. După ce Dumnezeu a creat lumea, în ziua a șaptea s-a odihnit de toate lucrurile sale *văzând că sunt bune foarte*. S-a odihnit, dar nu a stat. El, în momentul odihnei, pronia și guverna lumea. Nu a părăsit lumea să se ducă la culcare. Era o odihnă activă. Așa se cere și nouă. Din păcate noi ne odihnim în totalitate, renunțând la partea spirituală. Dormim în timpul Liturghiei, ieșim la iarbă verde, ieșim astfel din duhul sărbătorii.

- *În fața disoluției familiei ca instituție socială și religioasă (vedem valul de divorțuri cauzate de probleme financiare), care este mesajul Sfinției Voastre? Este o criză identitară, morală sau este o abdicare a valorilor tradiționale în fața modernismului și consumismului de tip occidental?*

- E și una și alta. Mesajul nostru este ca familia să fie familie, ca membrii familiei să aibă grijă unul față de celălalt. Dacă se căsătoresc doi tineri, să nu aibă ca fundament interese financiare.

Aici mai există o problemă. Înainte de căsătorie *nu a fost criză?* Ei și-au consumat viața de familie înainte de a fi o familie cu adevărat binecuvântată de Dumnezeu. Și-atunci se suportă consecințele.

Aceasta nu înseamnă că familiile care s-au întemeiat pe relații de dragoste și de putere duhovnicească sunt ferite de ispite. Se spune că, dacă ai căzut, ridică-te și dacă ești undeva sus, să ai grijă să nu cazi. Tot timpul trebuie avută în vedere grija unui soț față de celălalt. Criza vine din păcate de multe ori ca „valori” propagate prin mass-media. Vedem această explozie a tot ce înseamnă sexualitate punându-și amprenta asupra multor oameni care cedează acestei ispite. Această cedare înseamnă o rupere a unei relații de bună înțelegere și de dragoste a soților. Mi-a plăcut o tâlcuire în acest sens pe care am auzit-o în Catedrala din Sibiu la o predică de Cununie. Un părinte a tâlcuit textul unei rugăciuni: *Păzește, Doamne, patul lor neîntinat!* Și părintele spunea că această zicere se referă la faptul ca nici unul dintre soți să aducă *foc străin* pe altarul conjugal al celuilalt.

Mai există încă un aspect. În cadrul Tainei Căsătoriei se rostesc rugăciuni de binecuvântare, se spun și vorbe înălțătoare și pozitive, la sfârșit se cântă *La mulți ani!*, dar se cântă și *Sfinților mucenici care bine v-ați nevoit!* Căsătoria este și mucenicie. Taina presupune multă jertfă și o știm toți cei care suntem căsătoriți. Criza intervine în momentul în care care soții nu sunt dispuși la jertfă. Unde nu e puterea lui Dumnezeu, lucrurile sunt șubrede.

Interviu realizat de
Dinu Bălan

P o e z i e

Elegii crepusculare

Teofil Răchițeanu

Ci singur sînt cum nimeni, nimeni nu-i

Ci singur sînt cum nimeni, nimeni nu-i
Și-i noapte grea și-n mine și-n afară.
Nu-mi mai aduc de nimenea aminte
Și toți cu toții mă de mult uitară...

Și stelele ce multe-s și ce reci
Și depărtate foarte și streine
Și eu prin ele strigu-Te și nu-i,
Oh, nimeni, Doamne, să-mi răspundă, nime...

Că mai departe decît ele ești
(Doar gîndul pîn' la Tine-abia străbate)
Și vuie-n jurul meu, fără de țârm,
Marea cea Mare de Singurătate...

Zadarnice sînt toate cîte sînt!

Zadarnice sînt toate cîte sînt
Și-au fost și-or fi, de cînd e lumea lume,
Speranțe, doruri, vise, amăgiri
Și alte cîte nu le mai știi spune...

Zadarnic soarele-mi răsare și
Tot în zadar în munții mei apune.
Zadarnic rugii, căci cerul e pustiu
Și Dumnezeu un vis, un semn, un nume...

Murim cu toții, rînd pe rînd, și știi
Că nici o înviere n-o să fie.
Ci, negrăit de-adîncă,-i fi doar tu,
Întunecată, mută vecinicie!...

Și noaptea grea din suflet mi-o-nsenină

Tîrziu e-n vreme, Doamne, și-s pustii
Cărările ce duc spre Tine, toate.
Zadarnic Te tot strig. Ecouri doar
Se-ntorc pustii din stelele-nghețate.

Uitat-ai, unde ești, de-acest Pămînt,
De omenetul tot, de-a sale patimi.
Pustiu și gol fără de Tine sînt
Și plîngu-Te cu înfocate lacrimi...

Ci, rogu-Te, de mine-aminte-Ți. Și,
Din depărtarea Ta de evi-lumină,
Spre mine-ntoarce ochiul Tău cel blînd
Și noaptea grea din suflet mi-o-nsenină!...

Ci singur sînt în Munții mei de-Apus

Ci singur sînt în Munții mei de-Apus.
În jurul meu bătrînul codru frîme,
Corăbii mari cu vise, norii trec,
Vultúrii scriu pe cer, rotind, poeme...

Bătrîni, fagi-paltini-brazi se-ndoaie-n vînt.
În trunchiuri vechi se-aud plîngînd mirese.
Sub prag de piatră sură un izvor
Același basm, din veșnicie, țese...

De-argint curat i-i graiul. Îl ascult
Și-adorm și-n somn îl duc.
Și vreau și-n moarte
Să-l iau, de-a lungul ei să-l tot aud,
Să-mi fie veșnicia dulce foarte...

Cîte-au fost pe pămînt toamne

Cîte-au fost pe pămînt toamne
Nu știu cine, astăzi, Doamne,
Vîntură-le și-mpreună
La mine-n suflet le-adună,
Și din ele-o mare mare
Face-se ce țârmuri n-are.
Da nu apă-n ea-i ci jale -
A mea? A Sfinției Tale? -
Jale neagră, jale grea.
Se înneacă-n ea lumea...

Greu veacu-acesta, Doamne!

Greu veacu-acesta, Doamne, și blestemat și
straniu!
Parcă, bătrîni, toți evii s-au strîns și-n el se
farmă.

Nu apă-n oceáne îi fierbe ci uraniu
Și sufletul mi-l umple cu o spăimoasă larmă...
E noaptea cea din urmă a lui Satan, proscrisul,
Ce duhul lui mai cearcă o dată să-l pătrunză,
În timp ce Demiurgos, ca un copac în vînturi,
Îl leapădă cum toamne ar lepăda o frunză...

Meditație lîngă un vechi castel

Străvechi castelul. Grea tăcere-n jur.
Că se aude gîndu-mi cum foșnește.
Se-aude timpu-n ornice sunînd
Și-n el ființa-mi cum se risipește...
Áud - spre unde? - norii cum se duc,
Cum glasul mut al pietrei mă străpunge,
Cum într-o stea pustie Dumnezeu
Pe-al Morții umăr veșnicia-și plînge...

Cîntec de toamnă

Iată, din nou, obosite, cad frunzele!
Cărări îmi acoperă, cólnice, sufletul, urmele,
Nu sute, nu mii - miriade-s. De aur
Solzi îmi par risipiți, pe-aici, de-un balaur...
Pașii-mi, încet, îmi foșnesc, obosiți,
De poverile anilor, și ei, risipiți
Ca și cum frunze din trecătoarele toamne
Ar fi - din copacul bătrîn ce-mi ești, Doamne!

Ostenit mi-i și pasul și gîndul...

Străbătui, Doamne, lumile toate de-a rîndul
Și ostenit mi-i și pasul și gîndul.
Tîrziu e în vreme și soarele stins
E de tot. Întuneric în jur, necuprins.
Te caut de-o viață. Te strig. Oriunde

Ecoul doar, înspăimat, îmi răspunde.
Și tot așa duc-mă, din departe-n departe
Și doar urmele Tale peste tot le văd, Moarte...

Singurătății-i sînt duh pe-aici numa...

Depart, departe de oameni azi sînt -
Parcă la marginea nordică-a lumii -
și e frig și e noapte și cerul prea nalt
și deasupra-mi, spăimos, chipul galben al
lunii...

Bătrîni-bătrîni munții în jur și tăcuți
(Aud cum din stele peste ei cade bruma)
Și singur sînt astăzi cum niciodată n-am fost
Și singurătății-i sînt duh pe-aici numa...

Drept e, Doamne?

Ci sămînța Morții, Doamne,
Tu în mine, la născare,
O ai pus. Ea-n mine-i vie
Și ca neagră floare-n floare.
Floare ce în mine-o cresc
Și-o-mplinesc prin veri și toamne
Și tot Tu îi rodul iei -
Drept e, Doamne? Drept e, Doamne?...

Clatină-se, bătrîn, codrul...

Clatină-se, bătrîn, codrul,
Crengile-i se, lin, frămînt
Și se jeluie și, grele,
Pleacă-se pîn' la pămînt.
Ci el nu de vînt se-ndoaie
Ci de-un gînd al lui ascuns
Ce nu poate a-l pătrunde
Decît Cel ce-i nepătruns...

L e c t u r i

“Manual de îmblânzire a morții”

Rodica Matis

La capătul morții, ultimul volum de poezie semnat de Alexandru Jurcan, apărut în 2011, la Casa Cărții de Știință, cu ilustrații semnate de Iulia Hognogi, este o neliniștitoare meditație pe tema morții, a condiției creatorului, o confesiune tulburătoare. Numeroasele variațiuni pe aceeași temă, niciodată epuizate, niciodată aceleași, sunt îmbibate de puternicul gust dulce-amar, nostalgic, răzvrătit și împăcat, tâlmăcit în note variate, al unei dureri pustiitoare. Suferința, sfâșierea lăuntrică, tristețea ce ia forme tragice, împăcarea cu sine sunt prezențe consistente ale volumului. Alegorică, imaginea morții se întrupează frecvent într-o prezență palpabilă, cu suflet “ciopârțit în ruine”: “Obosită/ flămândă de noapte/ moartea s-a așezat în fața casei/ cu mâini palide pe șorț pătat de vaiete.” Frământat de imaginile “fragile ale trecutului”, lumânarea aprinsă “pentru părinții morți”, ca singură certitudine într-o lume care se clatină, devine mărturie a neostoitei treceri și a durerii palpabile, reluate mereu: “Din părinți mi-a rămas o poză/ orice iubire devine uitare/ în întunericul aspru/ adevărul nerostit mă doare.” Viețuind sub imperiul unui timp implacabil, eul liric își construiește iluzoriu un “manual de îmblânzire a morții”: “Nu e ușor să-ți îmblânzești moartea/ s-o potolești în furia neagră/ să-i pui comprese pe riduri/ să-i arăți păsările dimineții/ promițându-i câteva stele reci/ ca o șeherezadă fără cusur”. Prăpastia care se țese între cel condamnat a vieții într-o “așteptare galbenă” și ființa cu “trup arămiu”, în “rochie de fulgere albastre” înotând mereu “într-o direcție opusă” conturează,

ca un leitmotiv al cărții, o așteptare niciodată întrupată. Erosul se plămădește într-o lungă absență, consistentă, certă. Pe această scenă pustiită rămân doar “fluturii negriți” și cortina care cade “cât un mormânt”. Spațiul copilăriei, evocat în tonalități calde, în gesturi liturgice, este și în “Ceas de lemn” un reper afectiv unic, potențând gesturile sacralizate ale ființei: “neliniștit îl atârna ca pe o frunză de cucută/ amintindu-mi de vorbele profetice ale mamei:/ «iubește-ți toate hainele – nu ști în care vei/ muri»/urăște toate ceasurile – nu ști care-ți măsoară/ pașii spre hotarul de unde nu vin scrisori”. În acest univers liniștea este “de țărână”, satul natal sălășluiește “îngropat sub păpădii galbene” și sub “soarele de miere” iluziile devin tot mai difuze: “fără nici o iluzie/ ne trecem țărâna dintr-o palmă în alta”. Liniștea se așterne în acest spațiu o dată cu dramatica acceptare a inexorabilului sfârșit: “Fiecare își va lăsa satul natal/ să se întoarcă în țărâna eternă”.

Artă poetică a unui damnat să guste sfâșierea lăuntrică într-un abandon total, în singurătate, *Lumina desenată* surprinde printr-o forță neobișnuită a imaginilor: „Pe toți v-am mințit-/ prieteni ai mei -/ nu v-am vorbit niciodată/ despre săgețile înfipte în trupul meu/ cămăși largi purtam/ să nu vedeți rănilor -/ zâmbetele mele roșii/ v-au dat putere/ să vă împingeți corăbiile în alte teritorii”. Damnata să călătorească mereu „dincolo de limite” să guste din bucuriile înșelătoare, să trăiască sub semnul amenințător al sfârșitului, poetul știe că tămăduirea vine întotdeauna din înțelegere și acceptare, că ne

hrănim mereu din iluzii. *La capătul morții* este o mărturie a unui inițiat, a celui ce-a avut curajul să privească dincolo, a celui ce știe să vadă cum „lumânările aprinse/ Stau de vorbă despre/ moartea îndrăgostită de viață”.

Jocul cu paradoxuri

Ironim Muntean

După *Jurnalul stărilor reflexive*, inclus într-o tetralogie a stărilor (*lirice, narative, a călătoriilor*), publicată între 2005-2010, Iuliu Pârvu revine prin *Așadar*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2010, la o constantă a întregului său univers artistic: *cugetarea, capacitatea reflexivă*, sub pecetea căreia pune tot ce se întâmplă în lumea asta, în viața omului, încărcată cu atâtea *povești și povestioare* de necuprins în scris, și, pentru că „nimic nu-i fără sens în lumea asta, fiecare poveste e cu *morală sa*, induce o *concluzie*. De aici și *tâlcul*, deci, al lui *așadar* (o conjuncție concluzivă). În stânga sa – povestea, în dreapta – concluzia” (p. 5) ajung triada structurii fiecărui aforism, în care nu lipsește niciodată ori o poveste concentrată la maximum, ori faptul de viață, ori personaje obișnuite sau ciudate, sau *stări* din cele mai diverse, dar și obsesii ale gânditorului.

Așadar este o *carte de înțelepciune*, elaborată în regim diurn, pe cuprinsul unui an „Ne-am pus la începutul anului pe treabă, ca orice bun gospodar, și n-am sărit o zi în care să nu alegem ceva pentru anele noastre sentimentale” (p. 5), rezultând nu mai puțin de 2660 de aforisme (+10 *Mărțișoare* în versuri, firește de *1 Martie*, dedicate femeilor familiei sale) prin care se conturează ferm o lume clădită pe contraste multiple: viață-moarte, veșnicie-efemeritate, cer-pământ, astral-teluric, ființă-mască, femeie-bărbat, înger-demon, bătrân-tânăr, bucurie-tristețe, credincios-necredincios, comic-tragic,

fidelitate-înfidelitate, singurătate-sociabilitate, biruință-înfrângere, enumerarea opozițiilor incluse în aforismele cărții putând continua. În fiecare din cugetările, zicătorile, proverbele, aforismele, apoftegmele, sentințele induc o tensiune printr-un paradox *de proporție* sau *de perspectivă*, grație căruia suntem puși în fața unor *probleme*, care nu prea ne fac să râdem, ci doar să zâmbim, mai mult sau mai puțin îngăduitor. Este una din condițiile genului aforistic care, în opinia lui Lucian Blaga, trebuie să fie „cel al spontaneității ce ezită între formulă și aluzie.”

Lapidare, de concizie zgârcită, rod al observației pătrunzătoare, al vastei culturi și al experienței de viață, cugetările ne incită, ne pun în fața unor elemente inedite, ne trezesc stări inefabile, pe care datorită paradoxului: „Paradoxul vorbelor grele este că acționează sprinten” (p. 151) le ținem minte, nu neapărat ca o învățătură rostuită a ne lumina, ci prin ingenuitatea trăirii, Iuliu Pârvu topind în ființa sa poetul sensibil cu moralistul ironic, persiflant, dar îngăduitor.

Obiectul central al cugetărilor lui Iuliu Pârvu rămâne condiția umană, *omul* în diversitatea ipostazelor sale, supus trecerii, alunecării prin lumină spre neființă, spre neant. De la naștere parcurge anotimpurile existențiale ca ființă perisabilă, se circumscrie calendarului cosmic, cu rotirea sempiternă a anotimpurilor și gânditorul vede omul integrat, prin vârstele sale, acestui rit de trecere a ființei efemere în

raport cu veșnicia cosmică. De o impresionantă bogăție tematică și structurală, dar asemănătoare stilistic și prin atitudinea subiectivă, cugetările radiografiază *sinele*, intimitatea în labirintul căreia ne conduce fără inhibiții, conturându-i omului portrete din perspective multiple: *religios, moral, social, politic, filosofic, cultural, psihologic, estetic*.

Aforismul este zvâcnetul scurt și tăios al inteligenței, al lucidității ironice, îngăduitoare, dulce-umoristică dar și corozivă.

O carte de aforisme poate fi monotonă, din cauza structurii lapidare a enunțurilor, a răcelii rostirii obiective a reflecțiilor. În genul gnostic, apoftegmatic, inovațiile lexicale ori sintactice nu înfloresc, salvarea aducând-o calamburul, poanta chiar. Nu e cazul volumului *Așadar* al lui Iuliu Pârvu, în care *jocul antinomiilor*, al *paradoxurilor* este dublat de *jocul stilistic*, alternând definițiile metaforice cu repetiții infuzate de lirism, de nostalgie, cu comparații revelatoare, interogații, exclamații retorice, enunțuri simetrice ritmate, parabole care culminează în *codul final*, dens ideatic prin *calambururi* sclipitoare: „Sensul dragostei stă în *fruct*, *așadar* înfruptați-vă!; Toată *minunea* ține măcar o clipă, *așadar* minunați-vă!”. Aici se explică și titlul volumului.

Eveniment

Zilele Grupului școlar Huedin

Horea-Dorin Mățiș

În istoria recentă a învățământului din Huedin a devenit o tradiție ca, în luna octombrie, Grupul Școlar Huedin să organizeze manifestarea „Zilele Școlii”. La început, în anul 2009, s-a dorit a se marca împlinirea a 135 de ani de învățământ de stat la Huedin (prima școală de tip confesional este atestată la Huedin încă din anul 1667) și 90 de ani de învățământ în limba română.

Prima ediție a Zilelor Grupului Școlar Huedin a avut loc în zilele de 14-16 octombrie 2009, a doua ediție în zilele de 11-13 octombrie 2010, iar ediția a treia în 6-7 octombrie 2011.

Privind retrospectiv asupra acestor trei ediții observăm cu ușurință elementele definitorii care sunt bine încadrate într-un scenariu prestabilit și căruia îi corespund câteva etape care aduc cu sine atât schimbarea registrului, cât și a locațiilor.

În prima zi au fost organizate trei manifestări cu vizibil impact public, prin prezența în școală a oficialităților locale, a foștilor dascăli și a mai vechilor absolvenți, iar în ziua sau zilele

următoare manifestările școlare, culturale și sportive au fost dedicate în mod exclusiv elevilor și dascălilor școlii, chiar dacă la acestea au participat și elevi și dascăli din alte școli sau instituții cum ar fi Clubul Copiilor Huedin sau Casa de Cultură Huedin.

Astfel, în prima parte, în Sala Festivă a școlii, a fost ținută slujba de pomenire în memoria foștilor dascăli și elevi ai școlii, a urmat cuvântul directorului școlii, cuvântările oficialităților, alocuțiunile foștilor directori, ale foștilor absolvenți și ale cadrelor didactice actuale.

Un aspect important a constat în prezentarea istoricului școlii, precum și a anuarului școlii pe anul școlar recent încheiat, astfel că fiecare participant a primit ca amintire câte un exemplar din anuar. A fost momentul când s-a făcut bilanțul pe anul școlar trecut, s-au înmănat diplome și s-au schimbat amabilități.

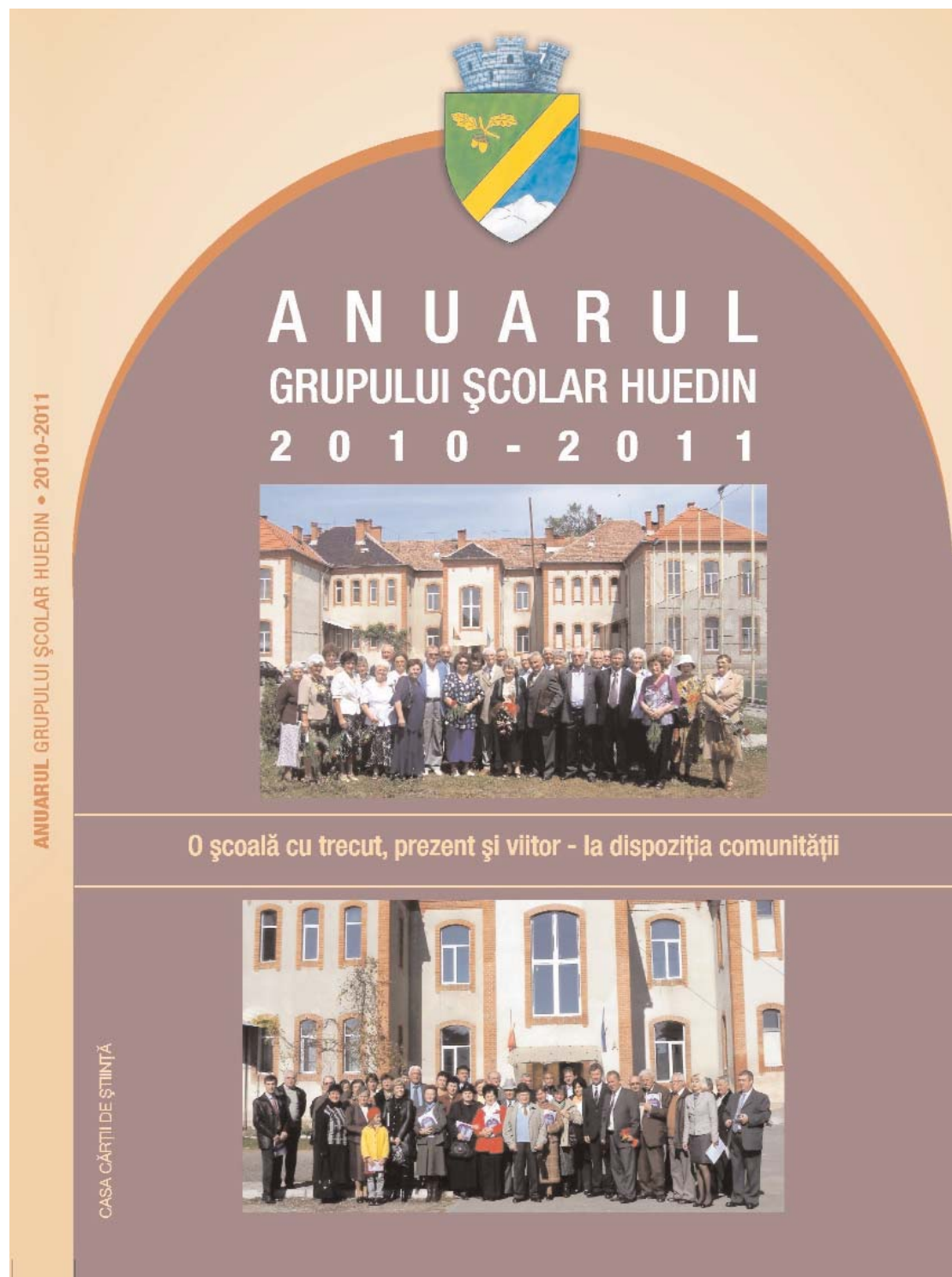
În a doua parte, în Laboratorul de gastronomie și tehnica servirii, am avut ocazia să

participăm la expoziția gastronomică cu servire la care oficialitățile, vechea și noua generație de dascăli, au socializat pe diverse teme de interes trecut sau prezent, dar permanent cu gândul la viitor. Elevii școlii au avut ocazia să-și dovedească măiestria în arta culinară și pregătirea de care dau dovadă în urma frecventării cursurilor la specialitatea turism și alimentație publică.

În partea a treia, invitații au avut bucuria să participe de fiecare dată la vizionarea unui spectacol cultural organizat de către dascălii și elevii școlii, la care au participat și alte ansambluri și formații artistice. Asistența, de fiecare dată numeroasă, dar în același timp și nerăbdătoare, a avut parte de câte un program artistic consistent și divers, realizându-se și premiarea elevilor în funcție de posibilitățile școlii.

Privind din perspectivă istorică, „Zilele Școlii” vor rămâne în istoria învățământului din Huedin ca un punct de referință care obligă la continuitate, însă acestea depășesc importanța unor manifestări ocazionale prin faptul că au reînnotat un fir rupt de decenii, prin publicarea din nou a anuarului școlii. Primul anuar cunoscut al Școlii din Huedin a fost publicat în anul 1921 de către directorul Traian Potra, sub titlul *Anuarul școlii medii de stat din Huedin pe anul școlar 1920-1921*, al doilea și al treilea anuar au apărut în perioada celui de-al Doilea Război Mondial, în anii 1942 și 1943. Aceste anuare au fost publicate de directorul Demeter Lászlo, având titlurile *Anuarul despre anul 1941-1942 la 63 de ani de la înființarea școlii* și *Anuarul despre anul 1942-1943 la 64 de ani de la înființarea școlii*. A urmat o lungă pauză, astfel că cele trei anuare amintite au fost urmate de publicarea a încă trei anuare în anii 2009, 2010 și 2011, publicate sub titlurile *Anuarul Grupului Școlar Huedin pe anul 2008-2009*, *Anuarul Grupului Școlar Huedin pe anul 2009-2010* și *Anuarul Grupului Școlar Huedin pe anul 2010-2011* și editate sub coordonarea sussemnatului.

Având în vedere că despre învățământul din Huedin există arhive bogate în documente, câteva articole publicate, referiri consistente în monografia orașului, *Huedinul, o localitate pe drumul spre Europa. Aspecte monografice (2006, 2007 și 2008 - Cristian-Claudiu Filip și Horea-Dorin Mățiș)*, precum și trei lucrări importante *“Club 25” - Repere monografice - Clubul Copiilor (2008, coordonator Gheorghe Sobec)*, *Liceul Teoretic “Octavian Goga” Huedin. Un liceu cu tradiție, în slujba comunității (2010, coordonator Cristian-Claudiu Filip)* și *30 de ani de judo la Huedin (2010, autori Ioan Pețe și Gheorghe Sobec)*, sperăm să reușim editarea unei lucrări monografice despre învățământul din Huedin.

O școală cu trecut, prezent și viitor - la dispoziția comunității

Redactor responsabil:

Dinu Bălan

Supliment editat cu sprijinul financiar al
Consiliului Local Huedin